

The Shaping of the Abandoned Urban Spaces in Gonbad Kavoods City*

Babak Fadaei^a- Ali Emami^{b}**

^a M.A of Architecture, Department of Architecture, Islamic Azad University, Gonbad Kavoods Branch, Gonbad Kavoods, Iran.

^b Assistant Professor of Architecture, Department of Architecture, Gonbad Kavoods Branch, Islamic Azad University, Gonbad Kavoods, Iran (Corresponding Author).

Received 27 April 2017; Revised 12 June 2017; Accepted 15 July 2017; Available Online 19 March 2020

ABSTRACT

Today, there are a few suitable urban spaces, as well as many unused and abandoned spaces with no clear use and meaning in our cities. The present study aims to create and shape urban places that are neglected by paying less attention to social, cultural and identical values and promotion of environmental qualities, communication, urban mobility, etc. and emphasizing designers' mental perception in the design of such places. In this regard, a theoretical framework is developed and the constitutive components of place-shaping (as a new concept) are introduced, based on the previous documents and studies. Then, using a field study, the city and the targeted areas (the five proposed sites) are identified. To collect the required data, a questionnaire containing the contents on the components of place-shaping and the influential variables is designed, and 405 questionnaires are distributed among local tradespeople and informed people. To analyze the data, SPSS software is used to evaluate the effectiveness of the studied criteria. The results show that in most of the studied sites in Gonbad Kavoods City, the residents have the following problems: improper commuting route (walls, sidewalks, and green spaces), lack of proper urban furniture, and lack of amenities for recreation and leisure. It is better to use appropriate urban furniture and elements, along with lighting (to be used at both daytime and nighttime) and environmentally friendly materials. Finally, in conclusion, practical suggestions are provided for each site.

Keywords: Place-shaping, Urban Space, Gonbad Kavoods City.

*This article is derived from the first author's master's thesis entitled "Designing a Commercial-Recreational Complex with the Purpose of Place-Shaping" guided by the second author, in the Department of Architecture, Islamic Azad University, Gonbad Kavoods Branch.

** E_mail: ali.emami.iau@gmail.com

1. INTRODUCTION AND STATEMENT OF PROBLEM

In today's city, identity crisis is one of the issues considered by urban professionals. This place identitylessness was due to the lack of place in cities (Kashi & Bonyadi, 2013, p. 44). Among the fundamental concepts in architecture, space and place are of complexity and special importance, and the place, that is the focus of this research, represents a combination of memory, sensory experiences, and human life (Parsaee, Parva, & Karimi, 2015, p. 368). There are many studies on the place and how it is experienced and dealt with. They have described the impact of the environment on people and their lives. The relationship between the locality of public spaces and the level of building-urban coherence is one of the most important components of urban space quality, in other words, building-urban coherence plays a vital role in the integrated perception of space and its identity (Yeganeh, Bemanian, Eynifar, & Ansari, 2014, p. 181). To properly design an urban space, it is required to study public spaces, and by understanding all the processes such as political, economic, etc., one can identify the city in order to design a suitable place for that city and its inhabitants (Carmona, 2010, p. 169). Nowadays, because of paying more attention to performance, many audience-related perceptual aspects of architectural spaces have diminished and the sense of place and meaning in the city has taken on a different form (Falahat & Shahidi, 2015, p. 27).

In the present study, the concept of place-shaping is explored, which refers to the lost areas in a city that their quality and dynamics have decreased over time. The present study aims to organize the urban physical spatial complex, develop the urban abandoned spaces and attract people to them, and obtain design strategies aimed at shaping and organizing some urban spaces in Gonbad Kavoods City. Now, the following question arises: what are the key factors in place-shaping, and how can one achieve design strategies and practical suggestions for these spaces by organizing the urban abandoned spaces using the place-shaping process?

2. THEORETICAL FOUNDATIONS

The theoretical foundations are discussed in this section. Basically, the place is first defined and then the concept of place-shaping is analyzed. Subsequently, four types of place-shaping through design, development, use, and management are described.

2.1. What is Place?

Theoretical viewpoints consider the term "place" in relation to human nature and know the presence of man in place to be crucial to experience it (Kolali & Modiri, 2012, p. 44). One can gain knowledge of himself by entering and knowing the place. In fact, the place is the intersection of form, function, and meaning, which includes identity and sense of place (Javadi, Bodagh, & Makani, 2015, p. 139). By spending time in one place, one can obtain an unconscious understanding of oneself in the environment (Beidler & Morrison, 2016, p. 5). Also, urban spaces must be open so that people can freely decide to move around and create places for themselves (Willis, Gjersoe, Havard, Kerridge, & Kukla, 2004, p. 807). In fact, the place can be described in four social roles in the public space, as an area for living, a meeting place for different social groups, a place for displaying symbols and images in the community and part of the communication system between urban activities (Mehta, 2014, p. 55).

2.2. Place-shaping

In 2014, Carmona expressed urban design process theory as a place-shaping Continuum. Urban design is a multi-pillar system that represents its legitimizing theories from different intellectual roots. Similarly, it applies professional theories and activities of architects, planners, legislators, stakeholders, engineers, and managers wherever it can. There are two critical factors in this context: 1. the history and traditions of the place and the policy context through which the political economy is directed to defined design/development ends; 2- these contexts influence four main place-shaping processes, including design, development of the public realm for use, use of space, and management of public realm (Carmona, 2014, p. 2).

2.2.1. Shaping through Design

In this way, a range of factors provides design strategies for public spaces through which the aspirations for mediating public space will be defined to create spaces for use (Kasprisin, 2011, p. 5). In this regard, it is necessary to generate an idea that is associated with the public and private needs and interests of the community, while simultaneously linking a specific land-use to urban space in order to innovate, as well as considering general public space policies in the urban system (upper-level studies). This general design process is empirical and sometimes logical and often a mix of the two (Dobbins, 2009, p. 8). In any case, each process generally has five related but distinct themes: the establishment of a vision, making of trade-offs, innovation, value creation and shaping constraints (Table 1).

Table 1. The Process of Place-shaping Through Design

Shaping through Design	
Establishment a Vision	Creating a space that is significant within itself and attracts users through its physical design
Making Trade-offs	Relationship between public and private interests of society and equality of them and their adaptation to the urban system

Innovating	Innovation in use versus innovation in style, giving land-use to the used space
Creating Value	To maximize value, it is necessary to use spaces, the value of aesthetics versus the value of the use
Shaping Constraints	A similar mutual relationship with processes in the valuation of design through public space policies

(Retrieved from Kasprisin, 2011; Dobbins, 2009)

2.2.2. Shaping through Development

Some models of urban design have used the development process extensively, in which design is achieved as a transitory phase within an ordered and precise process of larger projects. In this way, the opinions of the individuals in the target community are extracted and then the stakeholders are attracted. In the meantime, it is essential to negotiate with

relevant bodies such as municipalities and maximize public participation to support the project under development (Tiesdell & Adams, 2011, p. 843). Despite the variety in practice, the following five common processes have been identified: lead and coordination, marshaling resources, negotiation of consents, injection of quality, garnering support (Table 2).

Table 2. The Process of Place-shaping Through Development

Shaping through Development	
Lead and Coordinate	Directing and coordinating different interests to counter conflicting views on how to shape a place
Marshaling Resources	Arranging shareholders' relationships through combinations of public and private investment to support design capital
Negotiating Consents	Project Negotiation: Mayors' abilities to intervene, their abilities to deliver versus other stakeholders' abilities to deliver
Injecting Quality	Return of capital and spatial potential using planners' idea, space utility through a redesign
Garnering Support	Creating a campaign to know the comments and suggestions of local residents and other project stakeholders

(Retrieved from Tiesdell & Adams, 2011; Carmona, 2014)

2.2.3. Shaping through Use

How to use a new place and realm can never be predicted, but a use can be given to it by different activities that give a meaning to space and encourage users while simultaneously meeting market demand for future development and adaptation (Carmona,

De Magalhães, & Hammond, 2008, p. 11). In some studies, places have been defined in a number of ways, including through day-to-day activities and human associations in space, through commercial amenities for its supports, and through processes of adaptation and appropriation to different uses over time (Table 3).

Table 3. The Process of Place-shaping Through Use

Shaping through Use	
Activities	Different uses give meaning to space and shape the experience of it.
Associations	Where space enables users to differentiate themselves, by age, through the appropriation of different sub-areas of spaces by different groups.
Amenities	To satisfy market demands to improve quality in order to develop developers' projects.
Adaptation	Over time, different buildings and land uses will change and the place transforms into another place.
Appropriation	Places will be used by different groups for purposes different from those expected.

(Retrieved from Carmona, De Magalhães, & Hammond, 2008; Carmona, 2014)

2.2.4. Shaping through Management

Natural processes usually lead to small changes, new street furniture, signage, planting, etc. but they are less likely to give rise to more significant social or "space in use" changes in the way spaces are used

(Leinberger, 2010, p. 4). Management refers to create the conditions under which the three preceding components of the shaping process are realized. Of course, management can be raised at different levels. Here, social attributes such as establishing

Fadaei, B. et al.

security and safety through traffic and lighting at night, appropriate and more accesses are considered. Therefore, these are the combined outputs of design,

development, use, and management that can lead to major changes in urban spaces (Table 4).

Table 4. Process of Place-shaping Through Management

Shaping through Management	
Access to Place	Access to place in a way that conditions are controlled and managed.
Establishment of Security and Safety	Using social and environmental tools to create a safe environment.
Traffic at Night	Organized activities appropriate to the place, desirable realistic assessment of utility and vitality in the shaping process.
Night Lighting	Encouraging and not encouraging the use of urban spaces and controlling the public use of land uses.

(Retrieved from Leinberger, 2010)

2.3. Summary of Theoretical Foundations

Urban spaces should have properties for activities such as shopping, walking, talking and resting, and the urban public spaces are of importance for social interaction (Oktay & Jalaladdini, 2011, p. 665). The creation of an attractive environment that embraces the culture and lifestyle of a city is of great importance as an important indicator of the urbanism system (Cilliers & Timmermans, 2016, p. 7). In fact, the quality of urban place has a significant impact on the form and structure of the city, contributing to the viability and compatibility of a successful urban place and making it vital (March, Rijal, Wilkinson, & Firidin Özgür, 2012). In other words, in urban places, form and function of buildings lead to the creation of human relations, walkways, and urban green spaces, that are influential in urban place-shaping (Brookfield, 2016, p. 3). Finally, public space cannot be formed without understanding the full range of factors affecting each other. To theorize and examine its effect, it is required to consider it as a process. This process looks like a continuum of place-shaping aspects, that must act in relation to each other and in a dynamic and coherent way. In fact, in this regard, after designing an urban space, injection of

proper land-uses, and gradual synchronization of other functions, the creation of a secure social context and process control can be important. Therefore, design, development, use, and management factors are playing a key role in place-shaping at different levels and by designers, people and involved persons.

3. METHOD

The present study is quantitative, descriptive-analytical research. The data were analyzed using SPSS software and then, the researchers interpreted the results according to the software outputs.

3.1. Statistical Population, Samples and Sampling Method

Gonbad Kavuos, with about 300,000 people, is the largest city of Golestan province and located on the east of it. What distinguishes Gonbad Kavuos City is various ethnicities living in it, including Turkmen, Turks, Kurds, Fars, and Sistanis. Some areas in the city have no use and are abandoned because they have been not managed and organized under the urban system. To shape urban places in Gonbad Kavuos City, five sites were selected, as shown in Figure 1.

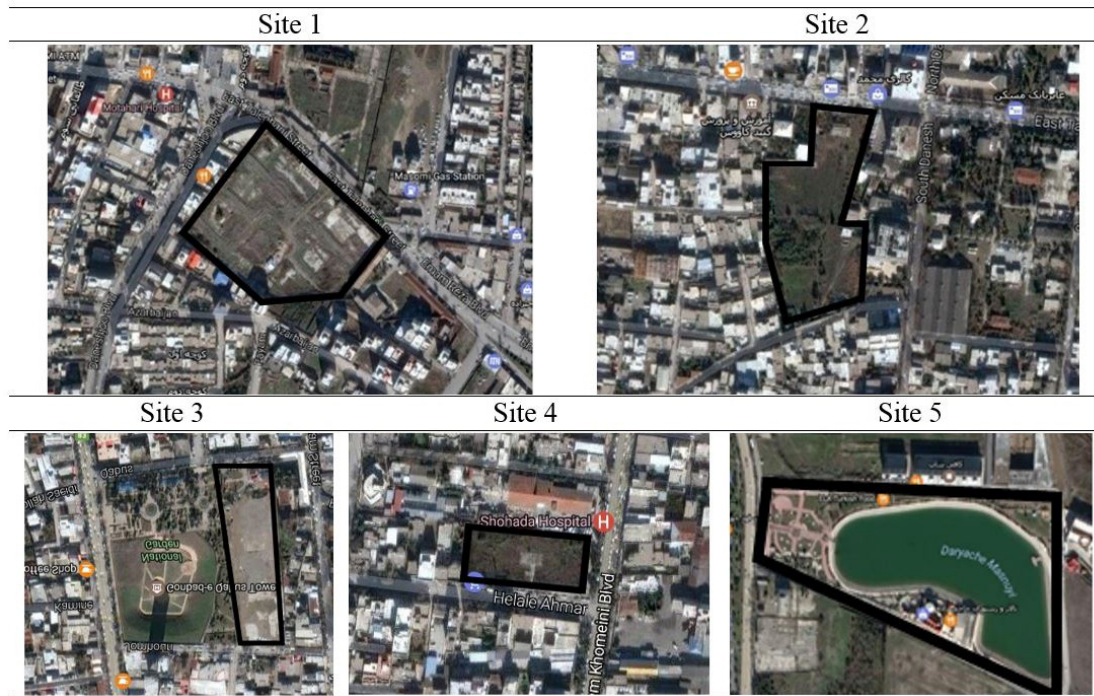

Fig. 1. Location of the Five Selected Sites
(www.maps.google.com)

According to Krejcie and Morgan's (1970) table, the minimum sample size was estimated 384. That is why 430 questionnaires were distributed among the residents of different sites. Some of the questionnaires were excluded from analysis because of being incomplete, and finally, 405 questionnaires

were analyzed. Human samples included local people (tradespeople and informed peoples) influencing polls and selected urban sites. Samples were selected from influential urban spaces (the five selected sites) in the city, as shown in Table 5.

Table 5. Aerial Photographs and General Characteristics of Selected Sites

Site	Ethnicity	Land-use (past)	Land-use (present)	Surrounding land-uses
Daneshjoo (1)	Most Fars	Cotton production company	Abandoned land	Residential, commercial, services
Taleghani (2)	Social mixture of ethnicities	Farm land	Abandoned land	Commercial, educational
Imam Khomeini (3)	Most Turkmens	Recreational complex	Abandoned land	Residential, commercial, educational
Helal Ahmar (4)	Most Turkmens	Abandoned	Abandoned land	Residential, commercial, services
Daryacheh (5)	Social mixture of ethnicities	Abandoned	Abandoned land	Residential, commercial

3.2. Research Variables and Tools

Various theories of place-shaping were discussed in the theoretical foundation section and summarization of them led the researchers into four main aspects and

determinants. In this regard, after the initial examination of the population studied, more important variables were considered to be included in the questionnaire (Table 6).

Table 6. Documentation of Research Variables Based on Theoretical Foundations

Place-shaping Factors	Research Variables
Design	Sidewalk- main entrance path- the creation of different land-uses- attractions of the surrounding environment, colors and textures in the area
Development	Walls of sidewalks- recreational amenities- the presence of different functions- public space for leisure
Use	Green spaces of walkway and motorway- urban furniture-movement of pedestrians and vehicles-movement of vehicle traffic place-spaces between blocks and spaces of square and alley
Management	Maintenance- control of space- access to place- security and safety- night lighting- night traffic

According to the study on the statistical population, five different sites across the city were selected and a research tool (i.e., questionnaire) was designed and presented. In this questionnaire, some questions on the shaping of urban spaces in the selected areas, with the aim of optimizing the use of urban land, were included and then the questionnaires were distributed among local people (tradespeople and informed peoples). Physical and social components such as walkway and motorway, green space and amenities, urban furniture and security are of important issues covered in the questionnaire. Ultimately, it was attempted to examine the status of urban abandoned land, people's needs and expectations of the selected areas, as well as to provide some strategies to design urban abandoned spaces.

4. DATA ANALYSIS

Table 7. Specifications of the Studied Mortuary Buildings

	Urban Area					Total
	Site 1	Site 2	Site 3	Site 4	Site 5	
Frequency	78	88	89	72	78	405
Percent	19.3	21.7	22.0	17.8	19.3	100

Table 8. Distribution of Samples by Gender

	Gender		
	Male	Female	Total
Frequency	182	223	405
Percent	44.9	55.1	100

Table 9. Frequency of Sample Members by Occupation

	Occupation						Total
	Housekeeper	Employee	Self-employed	Unemployed	Student	Other	
Frequency	40	28	121	4	172	40	405
Percent	9.9	6.9	29.9	1.0	42.5	9.9	100

Table 10. Index of Dispersion and Central Tendency of Sample Members

Variables	Mean	Median	Mode	Minimum	Maximum	Standard deviation
Age	28.89	25.0	25.0	18.0	60.0	9.714

4.1.1. Residents' Satisfaction with the Studied Areas and their Willingness to Use them

Since the frequencies of the "residents' satisfaction" variable have abnormal distribution, the one-sample T-test cannot be used and its nonparametric alternative should be used. Table 11 shows the results of the binomial test used to investigate the residents' satisfaction. If in the binomial test, the hypothesis of $P \geq 0.6$ (P : the proportion of scores greater than 3) is confirmed, it will mean the residents' satisfaction with the studied area and vice versa. It should be noted that in the binomial test, the null hypothesis implies the proportion of scores less than 3 and to test

In this section, the data from questionnaires are presented and analyzed. The analysis will be presented in two separate sections: 1. Descriptive findings, which include the demographic characteristics (gender, age, etc.); and 2. Inferential findings which include the results of the Kolmogorov/Smirnov test, binomial test, Friedman test, and T-test. In fact, researchers have used these tests to investigate the frequency distribution of quantitative variables, identify influential design criteria, and prioritize design criteria.

4.1. Descriptive Findings

Table 7 shows the frequency of sample members by urban areas. Tables 8, 9 and 10 show the distribution of subjects by gender and occupation, central tendency and index of dispersion of sample members' age.

the hypothesis of equality, the proportion of scores less than 3 is compared with the test proportion (0.6). If this hypothesis of equality is confirmed¹, $P \geq 0.6$ will not be approved, meaning that the residents' dissatisfaction with the area is not influential. If this hypothesis of equality is not confirmed², the proportions observed at scores less than 3 will be compared with those observed at scores greater than 3; if the proportion of scores less than 3 is greater than the one of scores greater than 3, it will mean the residents' dissatisfaction with the studied area and vice versa.

Table 11. Results of the Binomial Test: Study of Residents' Satisfaction

Attribute	Groups	Number	Proportion	Test Proportion	Sig.	Satisfaction
Site 1	≤3	58	0.7	0.6	0.006	Not satisfied
	>3	20	0.3			
Site 2	≤3	58	0.7	0.6	0.153	Not satisfied
	>3	30	0.3			
Site 3	≤3	47	0.5	0.6	0.102	Not satisfied
	>3	42	0.5			
Site 4	≤3	44	0.6	0.6	0.474	Not satisfied
	>3	28	0.4			
Site 5	≤3	76	0.8	0.6	0.000	Not satisfied
	>3	2	0.2			

shown in Table 11, in all areas, the hypothesis of $P \geq 0.6$ is not confirmed; in other words, in all the five sites.

4.2. Inferential Statistics

In this research, Kolmogorov/Smirnov test, binomial test, and Friedman test are used to investigate the

frequency distribution of quantitative variables, to test research hypotheses, to identify influential shaping criteria, and to prioritize design criteria. The Kolmogorov/ Smirnov test shows the normality of the data distribution. Parametric tests can be used if the data have a normal distribution; otherwise, the nonparametric test should be used. Table 12 shows the results of the Kolmogorov-Smirnov test.

Table 12. Results of Kolmogorov-smirnov Test

Variable	K-S statistic	Sig.	Distribution quality	K-S statistic	Variable
Walkway	0.341	0.000	Abnormal	0.283	Night lighting
Access to Place	0.319	0.000	Abnormal	0.243	Attractions of Surrounding Environment
Main Entrance Path	0.280	0.000	Abnormal	0.254	various and Attractive 24-h Activities
Green Spaces of Walkways and Motorways	0.303	0.000	Abnormal	0.334	Presence of Various land-Uses
Urban Furniture	0.267	0.000	Abnormal	0.256	Night Traffic
Creation of Different Land-Uses	0.345	0.000	Abnormal	0.304	Movement of Vehicle Traffic Place
Walls of Walkway	0.310	0.000	Abnormal	0.206	Shapes, Colors and Textures in the Area
Recreational Amenities	0.283	0.000	Abnormal	0.316	Spaces between Blocks, Square, Alley
Establishment of Security and Safety	0.252	0.000	Abnormal	0.304	A place for Leisure
Movement of Pedestrian and Cars	0.270	0.000	Abnormal	0.128	Satisfaction with Area

As shown in Table 12, the null hypothesis, which implies the normality of all criteria and the "satisfaction with the studied area" variable, is not confirmed ($P < 0.05$). In other words, the distribution of all the above-mentioned variables is abnormal.

4.2.1. The Effectiveness of Urban Space Shaping Criteria (Physical and Social Aspects)

Tables 13 and 14 show the results of the binomial test performed to identify the physical and social criteria influencing place-shaping, respectively. A binomial test is a nonparametric test in which success and failure are evaluated according to a value or an attribute. If in the binomial test, the hypothesis of $P \geq 0.6$ (P : the proportion of scores greater than 3) is confirmed, it will mean that the studied attribute

is influential and vice versa. It should be noted that in the binomial test, the null hypothesis implies the proportion of scores less than 3 and to test the hypothesis of equality, the proportion of scores less than 3 is compared with the test proportion (0.6). If this hypothesis of equality is confirmed, $P \geq 0.6$ will not be approved, meaning that the studied attribute

is not influential. If this hypothesis of equality is not confirmed, the proportions observed at scores less than 3 will be compared with those observed at scores greater than 3; if the proportion of scores less than 3 is greater than the one of scores greater than 3, it will mean the ineffectiveness of the studied attribute in community and vice versa.

Table 13. Results of Binomial Test: Identification of the Physical Criteria Influencing Place-shaping

No.	Physical Variables	Groups	Number	Proportion	Test Proportion	Sig.	Effectiveness
1	Walkway	≤3	129	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	276	0.7			
2	Creation of Different Land-uses	≤3	107	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	298	0.7			
3	Main entrance Path	≤3	173	0.4	0.6	0.000	Effective
		>3	232	0.6			
4	Green Spaces of Walkways and Motorways	≤3	104	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	301	0.7			
5	Urban Furniture	≤3	64	0.2	0.6	0.000	Effective
		>3	341	0.8			
6	Walls of Walkway	≤3	88	0.2	0.6	0.000	Effective
		>3	317	0.8			
7	Movement of Pedestrian and Cars	≤3	181	0.4	0.6	0.000	Effective
		>3	224	0.6			
8	Movement of Vehicle Traffic Place	≤3	156	0.4	0.6	0.000	Effective
		>3	249	0.6			
9	Shapes, Colors and Textures in the Area	≤3	108	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	297	0.7			
10	Spaces between Blocks, Square, Alley	≤3	68	0.2	0.6	0.000	Effective
		>3	337	0.8			

Table 14. Results of Binomial Test: Identification of the Physical Criteria Influencing Place-shaping

No.	Physical Variables	Groups	Number	Proportion	Test Proportion	Sig.	Effectiveness
1	Access to Place	≤3	99	0.2	0.6	0.000	Effective
		>3	306	0.8			
2	Recreational Amenities	≤3	94	0.2	0.6	0.000	Effective
		>3	311	0.8			
3	Establishment of Security and Safety	≤3	180	0.4	0.6	0.038	Effective
		>3	225	0.6			
4	Night Lighting	≤3	199	0.5	0.6	0.000	Effective
		>3	206	0.5			
5	Attractions of Surrounding Environment	≤3	180	0.4	0.6	0.000	Not effective
		>3	225	0.6			
6	Various and Attractive 24-h Activities	≤3	210	0.5	0.6	0.001	Not effective
		>3	195	0.5			
7	Presence of Various Land-uses	≤3	125	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	280	0.7			
8	Night Traffic	≤3	172	0.4	0.6	0.038	Effective
		>3	233	0.6			
9	A Place for Leisure	≤3	102	0.3	0.6	0.000	Effective
		>3	303	0.3			

As seen in Tables 13 and 14, for all criteria, except for criterion 6, the hypothesis of $P \geq 0.6$ is confirmed. In other words, all criteria influence the place design from the respondents' perspective.

4.2.2. Prioritization of the Variables Influencing Place-shaping from Residents' Perspectives

Table 15 shows the results of the Friedman test used to prioritize the place-shaping criteria from the residents' perspective. It should be noted that the criterion 6 was not considered in the prioritization, because, in the previous section, according to the respondents' perspective, this criterion does not affect their willingness to use them.

Table 15. Results of Friedman Test: Prioritization of Place-shaping Criteria from the Residents' Perspective

Physical Variables	Mean Ratings	Chi-square Statistic	Number	Proportion	Mean Ratings	Variable
Access to Place	11.90				11.05	Movement of Pedestrians and Cars
Recreational Amenities	13.17				10.40	Night Lighting
Establishment of Security and Safety	11.13				9.60	Attractions of Surrounding Environment
Night Lighting	7.39				12.19	Presence of Various Land-uses
Attractions of Surrounding Environment	6.06	1561.630	17	0.000	9.21	Night Traffic
Various and Attractive 24-h Activities	12.56				11.31	Movement of Vehicle Traffic Place
Presence of Various Land-uses	6.85				7.79	Shapes, Colors, and Textures in the Area
Night Traffic	9.68				6.27	Spaces between Blocks, Square, Alley
A Place for Leisure	9.68				7.46	A Place for Leisure

As can be seen in Table 15, the hypothesis of equality of mean ratings is not confirmed from the residents' perspective ($Z = 1561.630$; $P < 0.05$), in other words, there is a significant difference between the mean ratings of different criteria. The mean ratings also show that the criteria of "access to space" and "urban furniture" have the highest and the lowest ratings, respectively.

The results of this study show that in most of the sites studied, the residents have the following problems: improper commuting route (walls, sidewalks and green spaces), lack of proper urban furniture, and lack of amenities for recreation and leisure. Given the theoretical foundations, field studies, and the results of statistical tests, some suggestions are provided for shaping urban abandoned spaces, as listed in Table 16.

5. DISCUSSION AND CONCLUSION

Table 16. Main Problems in the Five Selected Sites and Practical Suggestions for Them

Site	Main Problems	Practical Suggestions
1	Commuting route (walls, sidewalks and green spaces) and the lack of amenities for recreation and leisure	To widen walkways and motorways and to separate them using a boulevard or a square. To build compatible complexes between the constituent elements of urban space (design or use approach or using innovation and element matching)
2	Green space in walkways and motorways, lack of proper urban furniture	To create a wide green space and sometimes a boulevard or square for use and sitting (design approach, perspective generation and value creation for environmental elements).

3	Green space in walkways and motorways, lack of proper urban furniture	To use symbolic elements and symbols in the design of urban furniture and green space in accordance with the values of the site (design and management approach using value creation).
4	Commuting route (walls, sidewalks and green spaces) and the lack of amenities for recreation and leisure	To assign a variety of functions according to the residents' needs and to redesign the continuous walls with the elements related to the surrounding environment (development, guidance and coordination approach).
5	Night lighting, lack of proper urban furniture	To build 24-hour complexes, to install lighting signage in the area, and to make the walls transparent (development and management approach and control of space).

It is suggested to future scholars to perform broader research on the place-shaping in urban textures and to collaborate with related agencies such as municipalities and the Construction Engineering Organization to organize the shaping of the whole city project. Another suggestion to accelerate the process of such projects is to select a group of well-educated people from different parts of the city and to collaborate with related bodies such as the City Council in groups to develop some strategies for the

overall shaping of urban places.

According to studies and field research on urban space, it seems that these are people that influence the place-shaping in urban space. Of course, with long- and short-term policies, urban managers are also effective in organizing this shaping. Moreover, the owners of places, designers' skills and their freedom to build, individuals' resources and abilities and long-term management of the project process, greatly influence the shaping of space and the creation of urban spaces.

END NOTE

1. If the significance level is greater than 0.05, the hypothesis of equality will be confirmed. $\begin{cases} H_0: p = 0.6 \\ H_1: p \neq 0.6 \end{cases}$
2. If the significance level is less than 0.05, the hypothesis of equality will not be confirmed.

REFERENCES

- Beidler, K.J., & Morrison, J.M. (2016). Sense of Place: Inquiry and Application. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 9(3), 205-215. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17549175.2015.1056210?journalCode=rjou20>
- Brookfield, K. (2016). Residents' Preferences for Walkable Neighbourhoods. *Journal of Urban Design*, 12(1) 1-15. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13574809.2016.1234335>
- Carmona, M. (2014). The Place-shaping Continuum: A Theory of Urban Design Process. *Journal of Urban Design*, 19(1), 2-36. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13574809.2013.854695>
- Carmona, M. (2010). Contemporary Public Space, Part Two: Classification. *Journal of Urban Design*, 15(2), 157-173. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574801003638111>
- Carmona, M., De Magalhães, C., & Hammond, L. (2008). *Public Space: The Management Dimension*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/9780203927229>
- Cilliers, E.J., & Timmermans, W. (2016). Transforming Spaces into Lively Public Open Places: Case Studies of Practical Interventions. *Journal of Urban Design*, 21(6), 836-849. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574809.2016.1234336?journalCode=cjud20>
- Dobbins, M. (2009). *Urban Design and People*. New Jersey: John Wiley & Sons. https://books.google.com/books/about/Urban_Design_and_People.html?id=pPjAr8Yz_IC
- Falahat, M., & Shahidi, S. (2015). The Role of Mass-space Concept in Explaining the Architectural Place. *BAGH-E-NAZAR*. 12(35), 24-38. http://www.bagh-sj.com/article_11715.html
- Jalaladdini, S., & Oktay, D. (2011). Urban Public Spaces and Vitality: A, Socio-Spatial Analysis in the Streets of Cypriot Towns. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 35 (2012) 664-674. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812004478>
- Javadi, M., Bodagh, M., & Makani, V. (2015). Introduction to the Concept of the Identity of the Built Environment by Location, Space and Body Components. *Urban Management*. 14(41), 139-159. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=254639>
- Kasprisin, R. (2011). *Urban Design, the Composition of Complexity*. London: Routledge. https://books.google.com/books/about/Urban_Design.html?id=6CTISAAACAAJ
- Kashi, H., & Bonyadi, N. (2013). Stating the Model of Identity of Place-Sense of Place and Surveying its Constituents. *HONAR-HA-YE-ZIBA MEMARI-VA-SHAHRSAZI*, 18(3), 43-52. https://jfaup.ut.ac.ir/article_51317.html
- Kolali, P., & Modiri, A. (2012). Explanation of the Role of Meaning Component in the Process of Creating the Sense of Place. *HONAR-HA-YE-ZIBA MEMARI-VA-SHAHRSAZI*, 17(2), 43-51. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=294821>
- Leinberger, C. (2010). *The Option of Urbanism: Investing in a New American Dream*. Washington DC: Island Press. https://books.google.com/books/about/The_Option_of_Urbanism.html?id=vn1aEQDnviEC&redir_esc=y
- March, A., Rijal, Y., Wilkinson, S., & Firidin Özgür, E. (2012). Measuring Building Adaptability and Street Vitality. *Planning Practice & Research*, 27(5), 531-552. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02697459.2012.715813?journalCode=cppr20>
- Mehta, V. (2014). Evaluating Public Space. *Journal of Urban Design*, 19(1), 53-88. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574809.2013.854698>
- Parsaee, M., Parva, M., & Karimi, B. (2015). Space and Place Concepts Analysis Based on Semiology Approach in Residential Architecture: The Case Study of Traditional City of Bushehr, Iran. *HBRC Journal*, 11(3), 368-383. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1687404814000571>
- Tiesdell, S., & Adams, D. (2011). *Urban Design in the Real Estate Development Process*. Chichester: Wiley-Blackwell. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444341188>
- Willis, A., Gjersoe, N., Havard, C., Kerridge, J., & Kukla, R. (2004). Human Movement Behaviour in Urban Spaces: Implications for the Design and Modelling of Effective Pedestrian Environments. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 31, 805-828. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1068/b3060>
- Yeganeh, M., Bemanian, M., Eynifar, A., & Ansari, M. (2014). Investigate the Relationship between Urban Public Spaces by Understanding the Continuity of the Building and City. *Urban Management*, 13(35), 181-199. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=247751>

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Fadaeia, B., & Emami, A. (2020). The Shaping of the Abandoned Urban Spaces in Gonbad Kavoods City. *Armanshahr Architecture & Urban Development Journal*. 12(29), 131-141.

DOI:10.22034/AAUD.2020.83401.1156

URL: http://www.armanshahrjournal.com/article_102370.html

شکل‌دهی به فضاهای متروکه شهر گنبدکاووس*

بابک فدایی^۱ - علی امامی^{۲*}

۱. کارشناس ارشد معماری، واحد گنبدکاووس، دانشگاه آزاد اسلامی، گنبدکاووس، ایران.
 ۲. استادیار گروه معماری، واحد گنبدکاووس، دانشگاه آزاد اسلامی، گنبدکاووس، ایران (نویسنده مسئول).

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۲/۰۷ تاریخ اصلاحات: ۹۶/۰۳/۲۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۹۶/۰۴/۲۴ تاریخ انتشار: ۹۸/۱۲/۲۹

چکیده

امروزه در شهرهای کشورمان کمتر شاهد مکان‌های شهری مناسب برای مردم می‌باشیم و همچنین فضاهای بلااستفاده و متروکه در اراضی شهری که کاربری و معنای مشخصی بر آن‌ها حاکم نیست، بسیار به چشم می‌آیند. هدف اصلی این پژوهش، به وجود آوردن و شکل‌دهی به مکان‌های شهری می‌باشد که امروزه با نادیده گرفتن ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و هویتی در عرصه عمومی شهر و عدم توجه به ارتقای کیفیت‌های محیطی، ارتباطات، جابجایی‌های شهری و تأکید ادراک ذهنی طراحان، از بین رفته است. در این راستا، تدوین یک چارچوب نظری و معرفی مؤلفه‌های سازنده شکل‌دهی به مکان (به‌عنوان یک مفهوم امروزی) با تکیه بر اسناد و مطالعات گذشتگان صورت گرفت. سپس محققین با بررسی و تحقیقات میدانی به شناخت شهر و در ادامه محدوده‌های موردنظر (پنج سایت پیشنهادی از زمین‌های متروکه) رسیدند. بعد از آن پرسشنامه‌ای با محتوای مؤلفه‌های شکل‌دهی به مکان و متغیرهای اثرگذار بر آن طراحی و تعداد ۴۰۵ برگ میان کسبه و آگاهان محلی اطراف محدوده مورد مطالعه انتخاب شده، توزیع شد. برای تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار آماری SPSS جهت ارزیابی میزان اثرگذاری معیارهای مورد نظر استفاده شد. نتایج نشان می‌دهند در شهرستان گنبدکاووس در اکثر سایت‌های مورد مطالعه، ساکنان این مناطق از مسیر رفت و آمد خود (جداره‌ها، پیاده‌رو و فضای سبز)، همچنین نبود مبلمان شهری مناسب و در نهایت از امکاناتی برای تفریح و گذران اوقات فراغت خود با مشکل رو به رو می‌باشند و بهتر است از مبلمان و المان‌های شهری مناسب به همراه نورپردازی (جهت استفاده توأمان در شب و روز) و مصالح متناسب با محیط در فضای شهری استفاده شود. در نهایت در بخش نتایج، پیشنهادهای عملی برای هر یک از سایت‌ها ارائه شده است.

واژگان کلیدی: شکل‌دهی به مکان، فضاهای شهری، شهرستان گنبدکاووس.

* این مقاله برگرفته از بخشی از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان «طراحی مجموعه تجاری تفریحی با هدف شکل‌دهی به مکان» با راهنمایی نویسنده دوم در گروه معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد گنبدکاووس می‌باشد.

** E_mail: ali.emami.iau@gmail.com

۱. مقدمه و بیان مسئله

در شهر امروزی یکی از مسائلی که مورد توجه قرار گرفته، بحران هویت می‌باشد. این بی‌هویتی ناشی از نبود مکان در شهرها بوده است (Kashi & Bonyadi, 2013, p. 44). فضا و مکان در میان مفاهیم اساسی در معماری از پیچیدگی و اهمیت خاصی برخوردار بوده‌اند و مکان که بحث اصلی در این پژوهش است، ترکیبی از حافظه، تجربیات حسی و زندگی انسان را بازگو می‌کند (Parsaee, Par-va, & Karimi, 2015, p. 368). مطالعات پیرامون مکان و نحوه تجربه و برخورد با آن، موضوع بسیاری تحقیقات بوده است که تأثیر متقابل محیط بر مردم و زندگی‌شان را شرح می‌دهند. رابطه مکان‌مندی فضاهای عمومی با میزان احساس پیوستگی ساختمان و شهر به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های کیفیت فضاهای شهری می‌باشد و به عبارتی پیوستگی ساختمان و شهر در فضاهای عمومی شهری در ادراک یکپارچه فضا و هویت‌مندی آن نقش مهمی ایفا می‌کند (Yeganeh, Bemanian, Eynifar, & Ansari, 2014, p. 181). برای طراحی درست فضای شهری، مطالعه فضای عمومی مورد نیاز می‌باشد و با شناخت تمام فرآیندهایی همچون سیاسی، اقتصادی و غیره می‌توان به شناخت شهر رسید تا بتوان مکانی مناسب آن شهر و ساکنانش طراحی کرد (Carmona, 2010, p. 169). امروزه به دلیل توجه بیش از اندازه عملکرد موارد بسیاری از وجوه ادراکی فضاهای معماری در ارتباط با مخاطبین کاسته شده و حس مکان و معنا در شهر نوع دیگری به خود گرفته‌اند (Falahat & Shahidi, 2015, p. 27).

در این پژوهش به بررسی مفهوم شکل‌دهی به مکان^۱ پرداخته می‌شود که بیان‌کننده نقاط از دست رفته شهری است که با گذشت زمان از کیفیت و پویایی آن‌ها کاسته شده است. اهداف این تحقیق شامل ساماندهی مجموعه فضایی کالبدی شهری، توسعه و جذب مردم به فضاهای متروکه شهری، رسیدن به راهکارهای طراحی با هدف شکل‌دهی و ساماندهی بخش‌هایی از فضای شهری در شهرستان گنبدکاووس می‌باشد. حال این سؤال مطرح می‌شود که عوامل اساسی شکل‌دهی به مکان چیستند و چگونه می‌توان با ساماندهی فضاهای متروکه شهری با استفاده از فرآیند شکل‌دهی به مکان به راهکارهای طراحی و پیشنهادات عملی برای این فضاها رسید؟

۲. مبانی نظری تحقیق

در این بخش به مبانی نظری تحقیق پرداخته می‌شود. ابتدا مفهوم مکان به‌صورتی بنیادین تعریف شده و سپس شکل‌دهی به مکان تعریف و واکاوی می‌شود. بعد از آن شکل‌دهی به مکان در چهار دسته شکل‌دهی از طریق طراحی، توسعه، کاربرد و مدیریت به تفکیک در زیر بخش‌هایی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲-۱- مکان چیست؟

دیدگاه‌های نظری واژه مکان را در ارتباط با سرشت انسان تلقی کرده و حضور انسان در مکان را در مرتبطسازی به تجربه آن بسیار تعیین‌کننده دانسته است (Kolali & Modiri, 2012, p. 44). انسان با ورود و شناخت مکان می‌تواند به شناخت خود دست پیدا کند. در واقع مکان محل تلاقی فرم، عملکرد و معنا می‌باشد که شامل هویت و حس مکان می‌شود (Javadi, Bodagh, & Makani, 2015, p. 139). انسان با گذراندن زمان در یک مکان می‌تواند به درک ناخودآگاه از خود در محیط اطراف برسند (Beidler & Morrison, 2016, p. 5). همچنین، فضاهای شهری باید به‌صورت باز باشند تا مردم آزادانه تصمیم به عبور و مرور و ایجاد مکان برای خود کنند (Willis, Gjer-son, Havard, Kerridge, & Kukla, 2004, p. 807). واقع مکان را می‌توان در چهار نقش اجتماعی در فضای عمومی به‌عنوان یک عرصه برای زندگی، محل ملاقات برای گروه‌های مختلف اجتماعی، نمایش نمادها و تصاویر در جامعه و بخشی از سیستم ارتباطی بین فعالیت‌های شهری معرفی کرد (Mehta, 2014, p. 55).

۲-۲- شکل‌دهی به مکان

کارمونا در سال ۲۰۱۴ نظریه فرآیند طراحی شهری را به‌عنوان یک زنجیره شکل‌دهی به مکان بیان کرد. طراحی شهری یک نظام چند رکنی است که نظریه‌های قانونمند خود را از ریشه‌های ذهنی مختلف به نمایش می‌گذارد. به همین ترتیب از نظریه‌ها و فعالیت‌های حرفه‌ای معماران، برنامه‌ریزان، قانون‌گذاران، صاحبان سرمایه، مهندسان و مدیران در هر جا که بتواند استفاده می‌کند. دو عامل کلیدی در این زمینه وجود دارد: اول، سابقه و سنت‌های مکان و زمینه سیاسی که از طریق اقتصاد سیاسی به سوی توسعه طراحی تعریف شده است. دوم، این زمینه‌ها بر چهار فرآیند اصلی شکل‌دهی به مکان اثر می‌گذارند که شامل: طراحی، توسعه قلمروی عمومی برای استفاده، کاربرد فضای مورد استفاده و مدیریت قلمروی عمومی می‌باشند (Carmona, 2014, p. 2).

۲-۲-۱- شکل‌دهی از طریق طراحی

در این روش، بازه‌ای از عوامل به راهبردهای طراحی برای فضاهای عمومی فراهم می‌شود که از طریق آن شوق و اشتیاق برای متعادل کردن فضای عمومی تعریف خواهد شد تا فضاهایی برای استفاده خلق شوند (Kasprisin, 2011, p. 5). در این راستا تولید ایده‌ای که با خواست و علائق عمومی و خصوصی جامعه در ارتباط باشد و همزمان کاربری مشخصی را جهت نوآوری به فضای شهری مرتبط کند و نیز سیاست‌های کلی فضای عمومی در نظام شهری (مطالعات بالادستی) را مدنظر قرار دهد، ضروری به‌نظر

می‌رسد. این فرآیند عمومی طراحی به صورت تجربی و گاهی منطقی و اغلب ترکیبی از این دو می‌باشد (Dob- bins, 2009, p. 8) در هر صورت، هر فرآیند به طور کلی، پنج مبحث مرتبط اما مجزا دارد که عبارت‌اند از: تولید یک دیدگاه، انجام تبادلات، نوآوری، خلق ارزش و قیدهای شکل‌دهی (جدول ۱).

جدول ۱: فرآیند شکل‌دهی به مکان از طریق طراحی

شکل‌دهی از طریق طراحی	
تولید یک دیدگاه	خلق نمودن فضایی که درون خودش قابل توجه است و کاربران را از طریق طراحی فیزیکی‌اش جذب می‌کند.
انجام تبادلات	مرتبط‌سازی و برابری علایق عمومی و خصوصی جامعه و تطبیق آن در نظام شهری
نوآوری	نوآوری در استفاده در مقابل نوآوری در سبک، کاربری دادن به فضاهای مورد استفاده
خلق ارزش	برای به حداکثر رساندن ارزش، لازم است فضاها به کار گرفته شوند، ارزش زیبایی‌شناسی در مقابل ارزش کاربرد
قیدهای شکل‌دهی	رابطه دوطرفه مشابه با فرآیندها در ارزش‌دهی به طرح از طریق سیاست‌های فضای عمومی

(Retrieved From Kasprisin, 2011; Dobbins, 2009)

مذاکره با ارگان‌های ذیربط مانند شهرداری‌ها و نیز به حداکثر رساندن مشارکت‌های مردمی در جهت حمایت از پروژه تحت توسعه حائز اهمیت است (Tiesdell & Ad-ams, 2011, p. 843). با وجود گوناگونی در عمل، پنج زیرفرآیند مشترک مشخص شده‌اند که عبارت‌اند از: هدایت و هماهنگی، مرتب نمودن منابع، مذاکره نمودن توافقات، ویژگی تزریق کردن، جمع نمودن پشتیبانی (جدول ۲).

۲-۲-۲- شکل‌دهی از طریق توسعه

در بعضی از مدل‌های انجام شده در طراحی شهری به طور گسترده‌ای از فرآیند توسعه استفاده شده است، که در آن‌ها طراحی به عنوان یک فاز تبدیلی درون یک فرآیند منظم و دقیق از پروژه‌های بزرگ‌تر حاصل می‌شود. بدین ترتیب که ابتدا نظرهای آحاد افراد جامعه مورد نظر استخراج شده و سپس اقدام به جذب سرمایه‌گذاری می‌شود. در این بین

جدول ۲: فرآیند شکل‌دهی به مکان از طریق توسعه

شکل‌دهی از طریق توسعه	
هدایت و هماهنگی	هدایت و هماهنگ نمودن علاقه‌مندی‌های مختلف در مقابله با دیدگاه‌های متضاد در چگونگی شکل‌دهی مکان
مرتب نمودن منابع	ترتیب روابط سهامداران به واسطه ترکیبات سرمایه‌گذاری عمومی و خصوصی برای پشتیبانی سرمایه‌ها در طراحی
مذاکره نمودن	مذاکره پروژه‌ها: توانایی شهرداران برای مداخله، توانایی آن‌ها به توانایی‌های سهامداران دیگر برای تحویل
ویژگی تزریق کردن	بازگشت‌های سرمایه و پتانسیل فضایی با ایده برنامه‌ریزان، مطلوبیت فضا با طراحی مجدد
جمع نمودن پشتیبانی	ایجاد کمپینی برای نظرات و پیشنهادات ساکنان محلی و دیگر علاقه‌مندان درگیر پروژه

(Retrieved From Tiesdell & Adams, 2011; Carmona, 2014)

(mona, De Magalhães, & Hammond, 2008, p. 11) طی برخی مطالعات انجام شده، افراد مکان را به تعدادی از روش‌ها تعریف کرده‌اند که شامل موارد فوق می‌شود: از طریق فعالیت‌های روزمره و ارتباطات انسانی با فضا، از طریق سازگاری‌های بازرگانی با پشتیبانی‌هایش و از طریق فرآیندهای سازگاری و تناسب با کاربردهای متفاوت در طی زمان (جدول ۳).

۲-۲-۳- شکل‌دهی از طریق کاربرد

این‌که چگونه یک مکان و قلمروی جدید مورد استفاده قرار بگیرد را هرگز نمی‌توان پیش‌بینی کرد، اما می‌توان به وسیله فعالیت‌های مختلف که به فضا معنی و به مخاطبین مشوق می‌دهند و همزمان تقاضای بازار در جهت توسعه و تطبیق در آینده را مدنظر قرار می‌دهند، به آن کاربری داد (Car-

جدول ۳: فرآیند شکل‌دهی به مکان از طریق کاربرد

شکل‌دهی از طریق کاربرد	
فعالیت	کاربری‌های مختلف به فضا معنی و تجربه آن‌ها را شکل می‌دهد که تشویق‌کننده افراد به مکان‌ها می‌باشد.
انجمن‌ها	جایی که به کاربران اجازه دهد خود را با سن، به واسطه تناسب زیربنای‌ها گروه‌های متفاوت سازش دهند.
مطلوبیت	برآورده کردن تقاضاهای بازار در جهت بهبود کیفیت برای پیشرفت پروژه‌های توسعه دهندگان.
تطبیق	به مرور زمان جابجایی ساختمان‌ها و کاربری‌های مختلف به مکانی دیگر تبدیل می‌شود.
تناسب	مکان‌ها توسط گروه‌های متفاوت برای اهداف متفاوت از آنچه که انتظار می‌رفته استفاده خواهند شد.

(Retrieved From Carmona, De Magalhães, & Hammond, 2008; Carmona, 2014)

۲-۲-۴- شکل‌دهی از طریق مدیریت

از فرآیند شکل‌دهی محقق شوند. البته مدیریت در سطوح مختلف می‌تواند مطرح باشد که در اینجا شاخصه‌های اجتماعی آن نظیر برقراری امنیت و ایمنی از طریق تردد و روشنایی در شب و دسترسی‌های مناسب و بیشتر مدنظر می‌باشد. بنابراین این خروجی‌های ترکیبی میان طراحی، توسعه، کاربری مورد استفاده و مدیریت هستند که می‌توانند منجر به تغییراتی اساسی در فضاهای شهری شوند (جدول ۴).

فرآیندهای طبیعی معمولاً باعث بروز تغییرات کوچک، مبلمان جدید خیابان، علامت‌گذاری، گیاه‌کاری و غیره خواهد شد، اما احتمالاً بروز آن‌ها در تغییرات اجتماعی قابل توجه‌تر یا فضای مورد استفاده به ماندنی که فضاها مورد استفاده قرار بگیرد، کمتر است (Leinberger, 2010, p. 4). منظور از مدیریت ایجاد شرایطی است که سه جزء قبلی

جدول ۴: فرآیند شکل‌دهی به مکان از طریق مدیریت

شکل‌دهی از طریق مدیریت	
دسترسی به محل	دسترسی به گونه‌ای که شرایط تحت کنترل و مدیریت قرار گیرد.
برقراری امنیت و ایمنی	استفاده از ابزارهای اجتماعی و محیطی در جهت ایجاد محیطی امن.
تردد شبانه	فعالیت‌های سازمان‌یافته در راستای مکان، ارزیابی واقع‌گرایانه مطلوب و پر جنب و جوش در فرآیند شکل‌دهی.
روشنایی در شب	تشویق و عدم تشویق به استفاده از فضاهای شهری و کنترل استفاده عمومی از کاربری‌ها.

(Retrieved From Leinberger, 2010)

۲-۳- جمع‌بندی مبانی نظری

بستر اجتماعی امن و کنترل بر فرآیند می‌تواند در این راستا حائز اهمیت باشد. بنابراین عوامل طراحی، توسعه، کاربرد و مدیریت در سطوح مختلف توسط طراحان، مردم و دست‌اندرکاران نقش‌آفرینی می‌کنند.

فضاهای شهری باید دارای ویژگی‌هایی جهت فعالیت‌هایی مانند: خرید، پیاده‌روی، گفتگو و استراحت باشند و عرصه عمومی شهر برای تعاملات اجتماعی قابل توجه است (Ok- tay & Jalaladdini, 2011, p. 665). اهمیت ایجاد یک فضای جذاب که پذیرای فرهنگ و شیوه زندگی در یک شهر است به‌عنوان یک نشانه مهم در نظام شهرسازی حائز اهمیت می‌باشد (Cilliers & Timmermans, 2016, p. 7). در واقع کیفیت مکان شهری بر فرم و ساختار شهر تأثیر به‌سزایی دارد که در نتیجه به ماندگاری و سازگاری یک مکان موفق در شهر کمک کرده و باعث سرزندگی می‌شود (March, Rijal, Wilkinson, & Firidin Özgür 2012). به‌عبارتی فرم و عملکرد ساختمان‌ها نیز در مکان شهری باعث وجود آوردن روابط انسانی، پیاده‌راه‌ها و فضاهای سبز شهری می‌شود که تأثیر به‌سزایی در شکل‌دهی به مکان شهری دارد (Brookfield, 2016, p. 3). در نهایت فضای عمومی نمی‌تواند بدون درکی از بازه کامل عواملی که بر یکدیگر اثر دارند، شکل بگیرد و به‌منظور نظریه‌سازی و بررسی اثر آن، نیاز است که به‌عنوان یک فرآیند در نظر گرفته شود. این فرآیند به مثابه یک زنجیره به هم پیوسته از ابعاد شکل‌دهی به مکان می‌بایستی به‌صورت مرتبط و پویا و منسجم در کنار یکدیگر بازدهی داشته باشند. در واقع پس از طراحی یک فضای شهر، تزریق کاربری‌های مناسب و هماهنگ سازی تدریجی سایر کارکردها و ایجاد

۳- روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع کمی و به لحاظ گردآوری داده‌ها توصیفی/تحلیلی بوده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است و محققین تفسیر نتایج را پس از خروجی‌های نرم‌افزار انجام داده‌اند.

۳-۱- جامعه آماری، نمونه‌ها و روش نمونه‌گیری

شهرستان گنبدکاووس بزرگ‌ترین شهرستان استان گلستان با حدود ۳۰۰ هزار نفر جمعیت در شرق استان واقع شده است. وجود قومیت‌های مختلف در گنبد اعم از ترکمن، ترک، کرد، فارس و سیستانی خصوصیت برجسته‌ای را به گنبدکاووس بخشیده است. مناطقی در شهر وجود دارند که از کاربری و بازدهی خارج شده و هیچ گونه مدیریت و سازماندهی نظام شهری در آن‌ها صورت نگرفته که در نهایت وضع فعلی آن‌ها تبدیل به مناطق متروک و بی‌استفاده شده است. در راستای شکل‌دهی به مکان‌های شهری در گنبدکاووس تعداد پنج سایت انتخاب شده که در شکل ۱ قابل مشاهده است.

شکل ۱: موقعیت پنج سایت انتخاب شده

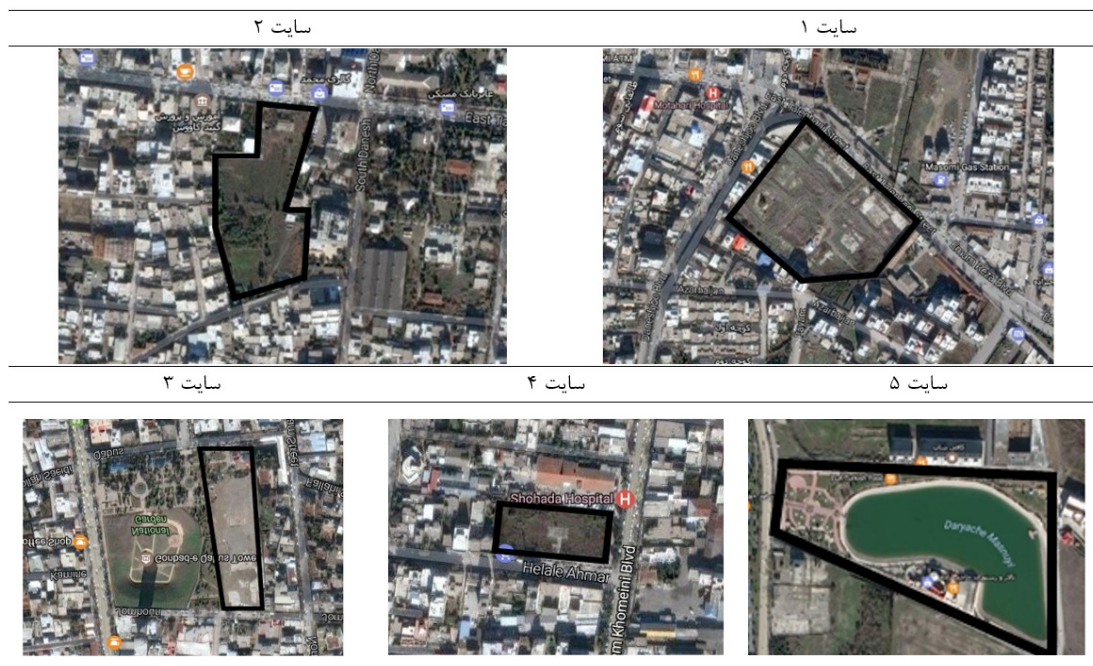

(www.maps.google.com)

حداقل حجم نمونه لازم طبق جدول کرجسی و مورگان^۲ (۱۹۷۰)، ۳۸۴ نفر می‌باشد. به همین دلیل، ۴۳۰ پرسشنامه بین ساکنان سایت‌های مختلف توزیع شد و از ۴۳۰ پرسشنامه، تعدادی از پرسشنامه به دلیل تکمیل ناقص، از روند تحلیل خارج شدند و در نهایت ۴۰۵ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت. نمونه‌های انسانی

شامل افراد محلی از قبیل (کسبه و آگاهان محلی) که در نظرسنجی و تأثیرگذاری بر سایت‌های منتخب شهری اثر گذارند. نمونه‌ها از فضاهای شهری (تعداد پنج سایت انتخابی) تأثیرگذار در شهر که در جدول ۵ مشاهده می‌شود به روش هدفمند انتخاب شده‌اند.

جدول ۵: عکس هوایی و مشخصات کلی سایت‌های انتخابی

سایت	قومیت	کاربری (گذشته)	کاربری (حال)	کاربری های اطراف
دانشجو (۱)	اغلب فارس	کارخانه پنبه	زمین (متروک)	تجاری، مسکونی، خدماتی
طالبانی (۲)	اختلاط اجتماعی اقوام	زمین زراعی	زمین (متروک)	تجاری، آموزشی
امام خمینی (۳)	اغلب ترکمن	مجموعه تفریحی	زمین (متروک)	تجاری، مسکونی، آموزشی
هلال احمر (۴)	اغلب ترکمن	متروک	زمین (متروک)	مسکونی، تجاری، خدماتی
دریاچه (۵)	اختلاط اجتماعی اقوام	متروک	زمین (متروک)	مسکونی، تجاری

۳-۲- متغیرها و ابزار تحقیق

را به چهار بعد اصلی و عوامل تعیین کننده رسانید. در این راستا پس از بازدید و بررسی های اولیه از جامعه آماری مورد نظر، متغیرهایی دارای اهمیت بیشتر و جهت طرح در پرسشنامه در نظر گرفته شدند (جدول ۶).

نظریات مختلفی در باب شکل دهی به مکان در مبانی نظری مورد بحث قرار گرفتند و جمع بندی آن ها محققین

جدول ۶: مستندسازی متغیرهای تحقیق بر مبنای مبانی نظری

عوامل شکل دهی مکان	متغیرهای تحقیق
طراحی	مسیر پیاده، مسیر ورودی اصلی، ایجاد کاربری های مختلف، جذابیت های محیطی های اطراف، شکل ها، رنگ ها و بافت های محدوده.
توسعه	جداره های مسیرهای پیاده، امکانات تفریحی، وجود عملکردهای مختلف و فضای عمومی برای گذران وقت.
کاربرد	فضای سبز معابر پیاده و سواره، مبلمان شهری، رفت و آمد عابرین و خودروها، جابجایی محل ترافیک وسایل نقلیه، فضای بین بلوک ها، میدان و کوچه.
مدیریت	مراقبت و عمل آوری، کنترل کردن فضا، دسترسی به محل، برقراری ایمنی و امنیت، روشنایی شب و تردد شبانه

شده و تجزیه و تحلیل خواهند شد. تحلیل های انجام پذیرفته در دو بخش مجزا ارائه خواهند شد. بخش اول یافته های توصیفی خواهد بود که شامل تعیین وضعیت ویژگی های جمعیت شناختی (جنسیت، سن و غیره) می باشد. بخش دوم یافته های استنباطی خواهد بود که شامل آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف، آزمون دوجمله ای، آزمون فریدمن و آزمون T می باشد. در واقع محققین برای بررسی توزیع فراوانی متغیرهای کمی، شناسایی معیار طراحی تأثیرگذار و اولویت بندی معیارهای طراحی از این آزمون ها بهره گرفته اند.

۴-۱- یافته های توصیفی

جدول ۷ ترکیب فراوانی اعضای نمونه بر اساس منطقه شهری و همچنین جداول ۸، ۹ و ۱۰ به ترتیب توزیع آزمودنی ها بر اساس جنسیت، شغل و شاخص های مرکزی و پراکندگی سن اعضای نمونه را نشان می دهد.

با توجه به مطالعه بر روی جامعه آماری، تعداد پنج سایت در نقاط مختلف شهر، انتخاب و اقدام به طراحی و ارائه ابزار تحقیق (پرسشنامه) شده است. سؤالاتی در باب شکل دهی به فضای شهری در مناطق انتخاب شده با هدف استفاده بهینه از اراضی شهری به توزیع و نظرسنجی از افراد آن مناطق (آگاهان محلی، کسبه) رسیده است. مؤلفه های کالبدی و اجتماعی همچون، مسیرهای پیاده و سواره، فضای سبز و امکانات رفاهی، مبلمان شهری و امنیت در محتوای پرسشنامه حائز اهمیت می باشند. در نهایت سعی در رسیدن به اهدافی همچون: بررسی وضعیت زمین های متروکه شهری، نیازها و سطح انتظار افراد از مناطق تعیین شده شهر و راهکارهایی برای طراحی فضاهای متروکه شهری شده است.

۴-۲ تجزیه و تحلیل داده ها

در این بخش داده های حاصله از توزیع پرسشنامه ها ارائه

جدول ۷: ترکیب اعضای نمونه بر اساس منطقه شهری

	منطقه شهری					
	منطقه یک	منطقه دو	منطقه سه	منطقه چهار	منطقه پنج	مجموع
فراوانی	۷۸	۸۸	۸۹	۷۲	۷۸	۴۰۵
درصد	۱۹.۳	۲۱.۷	۲۲.۰	۱۷.۸	۱۹.۳	۱۰۰

جدول ۸: توزیع آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت

	جنسیت		
	مرد	زن	مجموع
فراوانی	۱۸۲	۲۲۳	۴۰۵
درصد	۴۴.۹	۵۵.۱	۱۰۰

جدول ۹: ترکیب فراوانی اعضای نمونه بر اساس شغل

	شغل						
	خانه‌دار	کارمند	آزاد	بیکار	دانشجو	سایر	مجموع
فراوانی	۴۰	۲۸	۱۲۱	۴	۱۷۲	۴۰	۴۰۵
درصد	۹.۹	۶.۹	۲۹.۹	۱.۰	۴۲.۵	۹.۹	۱۰۰

جدول ۱۰: شاخص‌های مرکزی و پراکندگی اعضای نمونه

متغیرها	میانگین	میانه	مد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	انحراف معیار
سن	۲۸.۸۹	۲۵.۰	۲۵.۰	۱۸.۰	۶۰.۰	۹.۷۱۴

۴-۱-۱- بررسی سطح رضایت و تمایل به استفاده ساکنان مناطق

از آنجایی که توزیع فراوانی متغیر رضایت ساکنان مناطق نرمال نمی‌باشد، نمی‌توان از آزمون T با یک نمونه مستقل استفاده کرد و می‌بایست جایگزین ناپارامتری آن را به کار برد. جدول ۱۱ نتایج آزمون دوجمله‌ای برای بررسی سطح رضایت ساکنان را نشان می‌دهد. اگر در آزمون دوجمله‌ای فرض $P \geq 0.6$ (نسبت امتیازهای بیشتر از ۳) تأیید شود، به این معنی است که ساکنان از منطقه موردنظر رضایت دارند و بالعکس. لازم به ذکر است که در آزمون دوجمله‌ای، فرض صفر بر مبنای نسبت امتیازهای کمتر از

۳ انجام می‌گیرد و فرض برابری نسبت امتیازهای کوچکتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) مقایسه می‌شود. اگر فرض برابری نسبت امتیازهای کمتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) تأیید شود، نسبت $P \geq 0.6$ تأیید نمی‌شود و به معنای عدم تأثیرگذاری عدم رضایت ساکنان منطقه موردنظر است؛ در صورتی که فرض برابری نسبت امتیازهای کمتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) تأیید نشود، نسبت‌های مشاهده شده در امتیازهای کمتر از ۳ و امتیازهای بیشتر از ۳، با یکدیگر مقایسه می‌شوند؛ اگر نسبت امتیازهای کمتر از ۳، بزرگ‌تر از نسبت امتیازهای بیشتر از ۳ باشد، به معنای عدم رضایت ساکنان منطقه موردنظر می‌باشد و بالعکس.

جدول ۱۱: نتایج آزمون دوجمله‌ای: بررسی سطح رضایت ساکنان مناطق یک

مشخصه	گروه‌ها	تعداد	نسبت	نسبت آزمون	سطح معناداری	رضایت
منطقه یکم	≤ 3	۵۸	۰.۷	۰.۶	۰.۰۰۶	عدم رضایت
	> 3	۲۰	۰.۳			
منطقه دوم	≤ 3	۵۸	۰.۷	۰.۶	۰.۱۵۳	عدم رضایت
	> 3	۳۰	۰.۳			
منطقه سوم	≤ 3	۴۷	۰.۵	۰.۶	۰.۱۰۲	عدم رضایت
	> 3	۴۲	۰.۵			
منطقه چهارم	≤ 3	۴۴	۰.۶	۰.۶	۰.۴۷۴	عدم رضایت
	> 3	۲۸	۰.۴			
منطقه پنجم	≤ 3	۷۶	۰.۸	۰.۶	۰.۰۰۰	عدم رضایت
	> 3	۲	۰.۲			

همان‌گونه که در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود در تمامی مناطق، فرض $P \geq 0.6$ ، تأیید نمی‌شود به عبارت دیگر هیچ یک از مناطق پنج‌گانه از مکان‌های شهری خود رضایت ندارند.

۴-۲- آمار استنباطی

در این تحقیق آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف، آزمون دوجمله‌ای و آزمون فریدمن به ترتیب برای بررسی توزیع

فراوانی متغیرهای کمی، آزمون فرضیه‌های تحقیق، شناسایی معیار شکل‌دهی تأثیرگذار و اولویت‌بندی معیارهای طراحی به کار برده می‌شود. آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف نرمال بودن توزیع داده‌ها را نشان می‌دهد. اگر داده‌ها دارای توزیع نرمال باشند امکان استفاده از آزمون پارامتریک وجود دارد و در غیر این صورت باید از آزمون ناپارامتریک استفاده شود. جدول ۱۲، نتایج آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲: نتایج آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف

متغیر	آماره‌ی K-S	کیفیت توزیع	سطح معناداری	آماره‌ی K-S	متغیر
روشنایی شب	۰.۲۸۳	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۳۴۱	مسیر پیاده
جاذبیت‌های محیط‌های اطراف	۰.۲۴۳	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۳۱۹	دسترسی به محل
فعالیت‌های جذاب و متنوع ۲۴ساعته	۰.۲۵۴	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۲۸۰	مسیر ورودی اصلی
وجود عملکردهای مختلف	۰.۳۳۴	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۳۰۳	فضای سبز معابر پیاده و سواره
تردد شبانه	۰.۲۵۶	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۲۶۷	مبلمان شهری
جابجایی محل ترافیک وسایل نقلیه	۰.۳۰۴	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۳۴۵	ایجاد کاربری‌های مختلف
شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های محدوده	۰.۲۰۶	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۳۱۰	جدارهای مسیرهای پیاده
فضای بین بلوک‌ها، میدان، کوچه	۰.۳۱۶	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۲۸۳	امکانات تفریحی
مکانی برای اوقات فراغت	۰.۳۰۴	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۲۵۲	برقراری ایمنی و امنیت
رضایت از منطقه	۰.۱۲۸	غیرنرمال	۰.۰۰۰	۰.۲۷۰	رفت و آمد عابرین و خودروها

(P: نسبت امتیازهای بیشتر از ۳) تأیید شود، به این معنی است که مشخصه موردنظر تأثیرگذار است و بالعکس. لازم به ذکر است که در آزمون دوجمله‌ای، فرض صفر بر مبنای نسبت امتیازهای کمتر از ۳ انجام می‌گیرد و فرض برابری نسبت امتیازهای کوچکتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) مقایسه می‌شود. اگر فرض برابری نسبت امتیازهای کمتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) تأیید شود، نسبت $P \geq 0.6$ تأیید نمی‌شود و به معنای عدم تأثیرگذاری مشخصه موردنظر است؛ در صورتی که فرض برابری نسبت امتیازهای کمتر از ۳ با نسبت آزمون (۰.۶) تأیید نشود، نسبت‌های مشاهده شده در امتیازهای کمتر از ۳ و امتیازهای بیشتر از ۳، با یکدیگر مقایسه می‌شوند؛ اگر نسبت امتیازهای کمتر از ۳، بزرگ‌تر از نسبت امتیازهای بیشتر از ۳ باشد، به معنای عدم تأثیرگذاری مشخصه موردنظر در جامعه می‌باشد و بالعکس.

همان‌گونه که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود فرض صفر مبتنی بر نرمال بودن تمامی معیارها و متغیر رضایت از منطقه تحقیق تأیید نمی‌شود ($P < 0.05$)، به عبارت دیگر توزیع تمامی متغیرهای مذکور غیرنرمال است.

۴-۲-۱- بررسی تأثیر معیارهای شکل‌دهی فضاهای شهری (در ابعاد کالبدی و اجتماعی)

جداول ۱۳ و ۱۴، نتایج آزمون دوجمله‌ای برای شناسایی معیارهایی که بر شکل‌دهی تأثیرگذار هستند به ترتیب در ابعاد کالبدی و اجتماعی را نشان می‌دهند. آزمون دوجمله‌ای یک آزمون ناپارامتری می‌باشد که در آن بر مبنای یک مقدار یا مشخصه به بررسی موفقیت و شکست پرداخته می‌شود. اگر در آزمون دوجمله‌ای فرض $P \geq 0.6$

جدول ۱۳: نتایج آزمون دوجمله‌ای: شناسایی معیارهای کالبدی تأثیرگذار در شکل‌دهی

ردیف	متغیرهای کالبدی	گروه‌ها	تعداد	نسبت	نسبت آزمون	سطح معناداری	تأثیر
۱	مسیر پیاده	≤ 3	۱۲۹	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۷۶	۰.۷			

۲	ایجاد کاربری‌های مختلف	≤ 3	۱۰۷	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۹۸	۰.۷			
۳	مسیر ورودی اصلی	≤ 3	۱۷۳	۰.۴	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۳۲	۰.۶			
۴	فضای سبز معابر پیاده و سواره	≤ 3	۱۰۴	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۰۱	۰.۷			
۵	میلمان شهری	≤ 3	۶۴	۰.۲	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۴۱	۰.۸			
۶	جدارهای مسیرهای پیاده	≤ 3	۸۸	۰.۲	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۱۷	۰.۸			
۷	رفت و آمد عابرین و خودروها	≤ 3	۱۸۱	۰.۴	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۲۴	۰.۶			
۸	جابجایی محل ترافیک وسایل نقلیه	≤ 3	۱۵۶	۰.۴	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۴۹	۰.۶			
۹	شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های محدوده	≤ 3	۱۰۸	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۹۷	۰.۷			
۱۰	فضای بین بلوک‌ها، میدان و کوچه	≤ 3	۶۸	۰.۲	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۳۷	۰.۸			

جدول ۱۴: نتایج آزمون دوجمله‌ای: شناسایی معیارهای اجتماعی تأثیرگذار در شکل‌دهی

ردیف	متغیرهای اجتماعی	گروه‌ها	تعداد	نسبت	نسبت آزمون	سطح معناداری	تأثیر
۱	دسترسی به محل	≤ 3	۹۹	۰.۲	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۰۶	۰.۸			
۲	امکانات تفریحی	≤ 3	۹۴	۰.۲	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۱۱	۰.۸			
۳	برقراری ایمنی و امنیت	≤ 3	۱۸۰	۰.۴	۰.۶	۰.۰۳۸	تأثیر دارد
		> 3	۲۲۵	۰.۶			
۴	روشنایی شب	≤ 3	۱۹۹	۰.۵	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۰۶	۰.۵			
۵	جاذبیت‌های محیط‌های اطراف	≤ 3	۱۸۰	۰.۴	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر ندارد
		> 3	۲۲۵	۰.۶			
۶	فعالیت‌های جذاب و متنوع ۲۴ ساعته	≤ 3	۲۱۰	۰.۵	۰.۶	۰.۰۰۱	تأثیر ندارد
		> 3	۱۹۵	۰.۵			
۷	وجود عملکردهای مختلف	≤ 3	۱۲۵	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۲۸۰	۰.۷			
۸	تردد شبانه	≤ 3	۱۷۲	۰.۴	۰.۶	۰.۰۳۸	تأثیر دارد
		> 3	۲۳۳	۰.۶			
۹	مکانی برای اوقات فراغت	≤ 3	۱۰۲	۰.۳	۰.۶	۰.۰۰۰	تأثیر دارد
		> 3	۳۰۳	۰.۷			

۴-۲-۲- اولویت‌بندی متغیرهای تأثیرگذار بر شکل‌دهی از دیدگاه ساکنان

جدول ۱۵ نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی معیارهای شکل‌دهی از دیدگاه کاربران را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است معیار در اولویت‌بندی لحاظ نشده‌اند، چون در قسمت قبلی دیدگان پاسخ‌دهندگان بر این بود که این معیارها در تمایل به استفاده آن‌ها تأثیرگذار نیست.

همان‌گونه که در جداول ۱۳ و ۱۴ مشاهده می‌شود در تمامی معیارها به جز معیار ۶، فرض $P \geq 0.6$ ، در جدول ۱۴ تأیید می‌شود به عبارت دیگر تمامی معیارها از دیدگاه پاسخ‌دهندگان بر طراحی مکان تأثیرگذار هستند.

جدول ۱۵: نتایج آزمون فریدمن: اولویت‌بندی معیارهای شکل‌دهی از دیدگاه ساکنان

معیارها	میانگین رتبه‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	آمارهی کای-دو	میانگین رتبه‌ها	معیارها
رفت و آمد عابرین و خودروها	۱۱.۰۵				۱۱.۹۰	مسیر پیاده
روشنایی شب	۱۰.۴۰				۱۳.۱۷	دسترسی به محل
جاذبیت‌های محیط اطراف	۹.۶۰				۱۱.۱۳	مسیر ورودی اصلی
وجود عملکردهای مختلف	۱۲.۱۹				۷.۳۹	فضای سبز معابر پیاده و سواره
تردد شبانه	۹.۲۱	۰.۰۰۰	۱۷	۱۵۶۱.۶۳۰	۶.۰۶	مبلمان شهری
جابجایی محل ترافیک وسایل نقلیه	۱۱.۳۱				۱۲.۵۶	ایجاد کاربری‌های مختلف
شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های محدوده	۷.۷۹				۶.۸۵	جدارهای مسیرهای پیاده
فضای بین بلوک‌ها، میدان، کوچه	۶.۲۷				۶.۹۸	امکانات تفریحی
مکانی برای اوقات فراغت	۷.۴۶				۹.۶۸	برقراری ایمنی و امنیت

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که در اکثر سایت‌های مورد مطالعه، ساکنان آن مناطق در رابطه با مسیر رفت و آمد خود (جدارها، پیاده رو و فضای سبز)، همچنین نبود مبلمان شهری مناسب و در نهایت از نبود امکاناتی برای تفریح و گذران وقت خود، با مشکل رو به رو می‌باشند. با عنایت به مبانی نظری، بررسی‌های میدانی و استفاده از آزمون‌های آماری پیشنهاداتی برای شکل‌دهی به فضاهای متروکه شهری به‌دست آمده است که در جدول ۱۶ قابل مشاهده می‌باشد.

همان‌گونه که در جدول ۱۵ مشاهده می‌شود فرض برابری میانگین رتبه معیارها از دیدگاه ساکنان مناطق تأیید نمی‌شود ($Z=1561.630$; $P < 0.05$)، به عبارت دیگر بین میانگین رتبه معیارهای مختلف معنادار وجود دارد. همچنین بررسی میانگین رتبه‌ها نشان می‌دهد که بعد «دسترسی به محل» و «مبلمان شهری» به ترتیب بیشترین و کمترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

جدول ۱۶: مشکلات اصلی و پیشنهادات عملی در پنج سایت انتخابی

سایت	مشکلات اصلی	پیشنهادات عملی
۱	مسیر رفت و آمد (جدارها و پیاده‌روها) و امکاناتی برای تفریح و گذران وقت.	عریض کردن مسیرهای رفت و آمد عابرین و وسایل نقلیه و تفکیک آن به واسطه بلوار یا میدان. همچنین ایجاد مجموعه‌هایی سازگار بین اجزای سازنده فضای شهری (رویکرد طراحی و کاربرد با استفاده از نوآوری و تطبیق عناصر).
۲	فضاهای سبز معابر پیاده و سواره، نبود مبلمان شهری مناسب.	ایجاد فضای سبز گسترده در بعضی مواقع بلوار یا میدان قابل نشیمن و کاربرد (رویکرد طراحی، تولید دیدگاه و خلق ارزش به عناصر محیطی).

۳	فضای سبز معابر پیاده و سواره، نبود مبلمان مناسب	استفاده از عناصر نشانه‌ای و نمادها در طراحی مبلمان و فضای سبز با توجه به ارزش‌های سایت مذکور (رویکرد طراحی و مدیریت با استفاده از خلق ارزش).
۴	مسیر رفت و آمد و نبود امکاناتی برای تفریح و گذران وقت.	تخصیص عملکردهای متنوع با توجه به نیاز ساکنان و بازطراحی جداره‌های پیوسته با عناصر مرتبط با محیط اطراف (رویکرد توسعه، هدایت و هماهنگی).
۵	روشنایی شب، نبود مبلمان شهری مناسب.	ایجاد مجموعه‌های شبانه‌روزی و علائم روشنایی در منطقه، شفاف‌سازی جداره‌ها (رویکرد توسعه و مدیریت و کنترل کردن فضا).

با توجه به مطالعات انجام شده و تحقیقات میدانی در باب فضای شهری به نظر می‌رسد این مردم هستند که در شکل‌گیری مکان در فضای شهری تأثیرگذارند، البته مدیران شهری با سیاست‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت نیز در سازماندهی این شکل‌گیری تأثیرگذار می‌باشند. همچنین مالکین مکان‌ها، نوع مهارت‌ها و آزادی طراحان در ساخت، منابع و توانایی افراد و مدیریت بلندمدت در روند پروژه‌ها، در شکل‌دهی به فضا و ایجاد مکان‌های شهری تأثیر به‌سزایی می‌گذارند.

به محققین آتی پیشنهاد می‌شود در مبحث شکل‌دهی به مکان، به تحقیقی وسیع‌تر در بافت شهری پرداخته و با ارگان‌های بالادستی نظیر شهرداری‌ها و سازمان نظام مهندسی ساختمان، در جهت سازماندهی پروژه شکل‌دهی کامل شهر همکاری کنند. پیشنهاد دیگر برای تسریع در روند این‌گونه پروژه‌ها این است که یک گروه مردمی دانش آموخته از نقاط مختلف شهری انتخاب کرده و به‌صورت گروهی با ارگان‌هایی مانند شورای شهر همکاری شود تا راهکارهایی برای شکل‌دهی کلی به مکان‌های شهری صورت گیرد.

پی‌نوشت

1. Place Shaping

2. Robert V. Krecjie & Daryle W. Morgan

۳. اگر سطح معناداری بزرگتر از ۰.۰۵ باشد، فرض برابری تأیید می‌شود. $\begin{cases} H_0: p = 0.6 \\ H_1: p \neq 0.6 \end{cases}$

۴. اگر سطح معناداری کمتر از ۰.۰۵ باشد، فرض برابری تأیید نمی‌شود.

REFERENCES

- Beidler, K.J., & Morrison, J.M. (2016). Sense of Place: Inquiry and Application. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 9(3), 205-215. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17549175.2015.1056210?journalCode=rjou20>
- Brookfield, K. (2016). Residents' Preferences for Walkable Neighbourhoods. *Journal of Urban Design*, 12(1) 1-15. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13574809.2016.1234335>
- Carmona, M. (2014). The Place-shaping Continuum: A Theory of Urban Design Process. *Journal of Urban Design*, 19(1), 2-36. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13574809.2013.854695>
- Carmona, M. (2010). Contemporary Public Space, Part Two: Classification. *Journal of Urban Design*, 15(2), 157-173. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574801003638111>
- Carmona, M., De Magalhães, C., & Hammond, L. (2008). *Public Space: The Management Dimension*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/9780203927229>
- Cilliers, E.J., & Timmermans, W. (2016). Transforming Spaces into Lively Public Open Places: Case Studies of Practical Interventions. *Journal of Urban Design*, 21(6), 836-849. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574809.2016.1234336?journalCode=cjud20>
- Dobbins, M. (2009). *Urban Design and People*. New Jersey: John Wiley & Sons. https://books.google.com/books/about/Urban_Design_and_People.html?id=pPjAr8Yz_IC
- Falahat, M., & Shahidi, S. (2015). The Role of Mass-space Concept in Explaining the Architectural Place. *BAGH-E-AZAR*. 12(35), 24-38. http://www.bagh-sj.com/article_11715.html
- Jalaladdini, S., & Oktay, D. (2011). Urban Public Spaces and Vitality: A, Socio-Spatial Analysis in the Streets of Cypriot Towns. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 35 (2012) 664-674. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812004478>
- Javadi, M., Bodagh, M., & Makani, V. (2015). Introduction to the Concept of the Identity of the Built Environment by Location, Space and Body Components. *Urban Management*. 14(41), 139-159. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=254639>
- Kasprisin, R. (2011). *Urban Design, the Composition of Complexity*. London: Routledge. https://books.google.com/books/about/Urban_Design.html?id=6CTISAAACAAJ
- Kashi, H., & Bonyadi, N. (2013). Stating the Model of Identity of Place-Sense of Place and Surveying its Constituents. *HONAR-HA-YE-ZIBA MEMARI-VA-SHAHRSAZI*, 18(3), 43-52. https://jfaup.ut.ac.ir/article_51317.html
- Kolali, P., & Modiri, A. (2012). Explanation of the Role of Meaning Component in the Process of Creating the Sense of Place. *HONAR-HA-YE-ZIBA MEMARI-VA-SHAHRSAZI*, 17(2), 43-51. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=294821>
- Leinberger, C. (2010). *The Option of Urbanism: Investing in a New American Dream*. Washington DC: Island Press. https://books.google.ac/books/about/The_Option_of_Urbanism.html?id=vn1aEQDnviEC&redir_esc=y
- March, A., Rijal, Y., Wilkinson, S., & Firidin Özgür, E. (2012). Measuring Building Adaptability and Street Vitality. *Planning Practice & Research*, 27(5), 531-552. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02697459.2012.715813?journalCode=cpr20>
- Mehta, V. (2014). Evaluating Public Space. *Journal of Urban Design*, 19(1), 53-88. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13574809.2013.854698>
- Parsaee, M., Parva, M., & Karimi, B. (2015). Space and Place Concepts Analysis Based on Semiology Approach in Residential Architecture: The Case Study of Traditional City of Bushehr, Iran. *HBRC Journal*, 11(3), 368-383. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1687404814000571>
- Tiesdell, S., & Adams, D. (2011). *Urban Design in the Real Estate Development Process*. Chichester: Wiley-Blackwell. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444341188>
- Willis, A., Gjerse, N., Havard, C., Kerridge, J., & Kukla, R. (2004). Human Movement Behaviour in Urban Spaces: Implications for the Design and Modelling of Effective Pedestrian Environments. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 31, 805-828. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1068/b3060>
- Yeganeh, M., Bemanian, M., Eynifar, A., & Ansari, M. (2014). Investigate the Relationship between Urban Public Spaces by Understanding the Continuity of the Building and City. *Urban Management*, 13(35), 181-199. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=247751>

نحوه ارجاع به این مقاله

فدایی، بابک و امامی، علی. (۱۳۹۸). شکل‌دهی به فضاهای متروکه شهر گنبدکاووس. نشریه معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۱۲(۲۹)، ۱۴۱-۱۵۲.

DOI: 10.22034/AAUD.2020.83401.1156

URL: http://www.armanshahrjournal.com/article_102370.html